

IN MEMORIAM

VERA ERL

(Drenovci, 24. 8. 1940. – Osijek, 23. 4. 2024.)

U utorak, 23. travnja 2024. godine, napustila nas je Vera Erl, hrvatska knjižničarka, povjesničarka, sveučilišna nastavnica i etnologinja.

Rođena je 24. kolovoza 1940. u Drenovcima, malom selu u srcu Cvelferije, u obitelji Janjić. Rano djetinjstvo i mladost obilježila su joj ratna i poslijeratna stradanja u kojima je izgubila oca, dok u ranoj mladosti, uslijed teške bolesti, gubi i majku. Ti gubici na početku života oblikovali su je kao osobu koja se odlikovala čvrstinom, ustrajnošću, ali i šokačkim inatom, osobinama koje su joj kasnije u životu pomagale nadvladati probleme i poteškoće na koje je nailazila.

U Vinkovcima je završila gimnaziju (1960.), a na Pedagoškom fakultetu u Osijeku studij Hrvatskog jezika i književnosti i povijesti (1973.). Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu diplomirala je na studiju povijesti (1982.) te na istom fakultetu 1989. godine magistrirala na poslijediplomskom studiju Hrvatske povijesti na interdisciplinarnu temu *Slavonija 1683.-1848. u zapisima suvremenika (Dokumentacijsko-informatička analiza)* pod mentorskim vodstvom prof. dr. sc. Igora Karamana i stekla naziv magistre povijesnih znanosti.

Vera Erl bila je osoba s brojnim interesima i djelovala je na različitim područjima. Prema svojoj osnovnoj vokaciji i najdužim stažem – bila je knjižničarka, dok je drugo važno područje njezinog djelovanja bila naobrazba budućih informacijskih djelatnika.

U knjižničarsku je struku ušla putem stručnog ispita koji je polagala čak tri puta. Kako je napredovala u struci, tako je pristupala polaganju stručnog ispita za zvanje za koje je stekla uvjete završenom naobrazbom – stručni ispit za zvanje bibliotekara položila je 1962. godine, za višeg bibliotekara 1976. godine, a za bibliotekara¹ 1986. godine. Napredovanje u struci nastavila je te je u zvanje više knjižničarke birana 1991. godine, a knjižničarske savjetnice 1993. godine.

Njezino prvo radno mjesto u knjižničarskoj struci bilo je mjesto knjižničarke (knjižničar-informator) u Narodnoj knjižnici i čitaonici Vinkovci, gdje se zaposlila

¹ Terminologija korištena u tekstu važeća je terminologija u razdoblju o kojem se govori.

1959. godine sa samo 19 godina. Od presudne važnosti za njezin osobni rast kao osobe i stručnjaka bilo je njezino imenovanje za ravnateljicu te knjižnice 1965. godine, kada je imala samo 24 godine. Dok je Vera Erl bila na čelu vinkovačke narodne knjižnice, rad knjižnice u potpunosti je osuvremenjen. Knjižnica je preuzela standarde poslovanja moderne knjižnice: prešla je na cjelodnevno radno vrijeme, adaptacijom knjižnice 1968. organizirao se rad Studijskog odjela, a građa se počela slagati prema UDK-klasifikaciji (tih godina koristile su je samo knjižnice u Vinkovcima i Rijeci). Knjižnica je intenzivirala rad na promocijama, izložbama i prikupljanju građe, a Vera Erl je uz suradnju i pomoć vinkovačkih književnika i suradnika iz HAZU-a Zagreb obogatila Zavičajnu zbirku otkupom rukopisa Josipa Kozarca, Vladimira Kovačića i Joze Ivakića (nažalost, u granatiranju knjižnice u rujnu 1991. godine uništen je fond od 75 000 knjiga, kao i cijela Zavičajna zbirka u kojoj su se nalazili otkupljeni rukopisi).

Mnogo godina kasnije, kao zrela i iskusna knjižničarka, znala se često prisjetiti svojih početaka kao mlade i nespretne ravnateljice, svojih početničkih grešaka, ali i osobnih pobjeda i iskustva koje ju je očeličilo i pripremio za kasniji rad i izazove, za upravljanje ljudima, ali i za komunikaciju s dužnosnicima – donositeljima odluka i financijerima.

Godine 1975. upošljava se u Gradskoj i sveučilišnoj knjižnici Osijek, a od 1978. godine radi na Pedagoškom fakultetu Osijek. Voditeljica Knjižnice Pedagoškog fakulteta bila je u dva navrata – 1978. – 1982. te 1991. – 1998. godine. Polazeći od nekih temeljnih teorijskih i praktičnih dostignuća sveučilišnog knjižničarstva bavila se i mogućnošću učinkovitijeg uključivanja Knjižnice u znanstveno-nastavni proces i projekte, a posebno je bila angažirana po pitanju edukacije korisnika koja se obavljala u dogovoru s voditeljima katedri/odsjeka. Kao voditeljica knjižnice dvije je akademske godine (1992./1993. ; 1993./1994.) studentima kroatistike držala predavanja iz osnova informacijske pismenosti.

Od 1996. godine, kao voditeljica Knjižnice Pedagoškog fakulteta u Osijeku, aktivno radi na pokretanju studija knjižničarstva. Pokretanje tog studija Vera Erl je argumentirala potrebom za diplomiranim knjižničarima u vremenu netom nakon reintegracije okupiranih područja Slavonije i Baranje. Prva generacija studenata upisana je u akademskoj godini 1998./1999., s Verom Erl kao voditeljicom Katedre za knjižničarstvo te jedinom uposlenicom na Katedri. Nastavni proces u početku bio je organiziran uz silan napor Vere Erl, a suradnici u nastavi bili su iskusni knjižničari iz osječkih knjižnica i nastavnici tadašnjeg Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Vera Erl bila je voditeljica Katedre za knjižničarstvo sve do akademske godine 2005./2006. godine, kada je Katedra prešla u Odsjek za informacijske znanosti, a na čelo joj je došla prof. dr. sc. Tatjana Aparac-Jelušić.

Osim pokretanja redovitog studija knjižničarstva na Pedagoškom fakultetu, Vera Erl bila je na čelu i izvanrednog studija knjižničarstva kako na Pedagoškom

fakultetu u Osijeku (od akademske godine 1999./2000.) tako i na Sveučilištu u Zadru (od akademske godine 2001./2002.). Izvanredni je studij bio organiziran kao dopunski dvogodišnji studij. I studij u Osijeku i studij u Zadru upisale su tri generacije studenata. Zadnja upisana generacija na oba izvanredna studija bila je ona iz akademske godine 2003./2004. Od akademske godine 2003./2004. Pedagoški fakultet u Osijeku organizirao je i dislocirani studij u Vinkovcima, gdje su studenti, između ostalih studijskih kombinacija, mogli studirati na studiju Knjižničarstva i hrvatskog jezika i književnosti. Na tom su studiju upisane dvije generacije studenata (akademske godine 2003./2004. i 2004./2005.). Voditeljica studija Knjižničarstva u Vinkovcima bila je također Vera Erl.

U svojstvu sveučilišne nastavnice 1999. godine birana je u nastavno zvanje više predavačice u trajnom izboru iz područja informacijskih i komunikacijskih znanosti. U registar istraživača Republike Hrvatske upisana je pod matičnim brojem 114043.

Vera Erl bila je i aktivna članica Društva knjižničara Slavonije, Baranje i Srijema te Hrvatskoga knjižničarskog društva. Članicom Hrvatskoga knjižničarskog društva postaje 1962. godine, a članicom tadašnjeg Društva knjižničara Slavonije i Baranje (danas Društvo knjižničara Slavonije, Baranje i Srijema) 1975. godine. Bila je predsjednica Društva knjižničara Slavonije i Baranje 1985. – 1991., a potpredsjednica Hrvatskog bibliotekarskog društva (danas Hrvatsko knjižničarsko društvo) 1987. – 1989. godine. Kao potpredsjednica Hrvatskog knjižničarskog društva predsjedavala je 27. skupštinom Hrvatskog bibliotekarskog društva (Dubrovnik, 12. – 14. travnja 1989.) umjesto preminule predsjednice Anisje Čečuk. Tijekom svoga radnog staža bila je aktivna u brojnim komisijama i tijelima društva kako na nacionalnoj tako i na lokalnoj razini. Između ostalog bila je članica Savjeta za biblioteke Hrvatske i Sveučilišnog bibliotečnog odbora u Zagrebu (1989. – 1992.), članica predsjedništva Hrvatskoga knjižničarskog društva, članica ocjenjivačkog povjerenstva za dodjelu Kukuljevićeve povelje (1998. i 2014.) i članica Povjerenstva Ministarstva kulture za dodjelu zvanja višeg knjižničara i knjižničarskog savjetnika (2002. – 2010.).

Odlaskom u mirovinu, 2010. godine, Vera Erl prestaje djelovati na Filozofskom fakultetu u Osijeku i od 2013. godine nastavlja predavati, u svojstvu vanjske suradnice, ali i pokretačice novog studija knjižničarstva, na Odjelu za kulturologiju u Osijeku i na Akademiji za umjetnost i kulturu u sastavu Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku.

Tijekom cijelog svog radnog vijeka (ali i nakon odlaska u mirovinu) pisala je i objavljivala brojne radove, sudjelovala na brojnim skupovima i projektima. Radove iz područja knjižničarstva objavljivala je najčešće u časopisima *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, *Književna revija*, *Kolo*, *Život i škola* i *Knjižničarstvo*. Njezino kapitalno djelo iz područja knjižnične djelatnosti jest monografija posvećena životu i radu velike osječke knjižničarke, Marije Malbaše, pod nazivom *Marija*

Malbaša: prilog kulturnoj povijesti Osijeka. Monografija je objavljena 2013. godine u izdanju Matice Hrvatske.

S obzirom na to da je bila povjesničarka, Vera Erl bavila se i izučavanjem povijesti, posebice zavičajne povijesti i očuvanja šokačke baštine, tako da postoje brojni radovi koje je Vera napisala baš iz tih područja. Kad god je mogla, spajala je svoja znanja povijesti i knjižničarstva kao što je to 1998. godine učinila u sklopu projekta CORPUS STROSSMAYERANUM (voditelj projekta: prof. dr. sc. Stanislav Marijanović) gdje joj je projektni zadatak bio voditi Dokumentacijsko-informacijski centar Strossmayer.

Od 1992. godine članica je *Duhovnog hrašća Drenovci*, a 2003. – 2007. do predsjednica Matice Hrvatske Osijek. Jedna od njezinih izuzetno vrijednih aktivnosti bila je usmjerena prema očuvanju baštine i tradicije kroz osnutak *Udruge Šokačka grana Osijek* kojoj je bila i predsjednica sve do 2015. godine. Kao predsjednica *Udruge* bila je voditeljica i međunarodnog projekta „Urbani Šokci“.

Vera Erl dobitnica je brojnih velikih nagrada i priznanja knjižničarske struke, ali i van nje, od kojih ćemo navesti samo najznačajnije. 1996. godine dodijeljena joj je *Kukuljevićeva povelja*, 1997. godine odlikovana je *Redom Danice Hrvatske s likom Marka Marulića*; 2006. godine dobitnica je *Povelje Marija Malbaša* za unaprjeđenje knjižničarske struke, odličje koje dodjeljuje Društvo knjižničara Slavonije, Baranje i Srijema; 2014. godine dobila je *Nagradu za životno djelo Vukovarsko-srijemske županije – za znanost, obrazovanje, knjižničarstvo*; iste te godine (2014.) dobila je i *Grb grada Osijeka* za izuzetan doprinos u području obrazovanja; 2015. godine dodijeljena joj je *Povelja Matice hrvatske* za dugogodišnju vjernost i osobit doprinos Matici hrvatskoj.

O Veri Erl napisano je i nekoliko radova – radove su pisali u pravilu njezini suradnici, knjižničari (poput Ljubice Radman, Silve Pavlinić, Emilije Pezer, Kornelije Petr Balog, Marine Vinaj), ali i filolozi (poput Gorana Rema i Helene Sablić-Tomić). O njoj je 2013. godine objavljena i monografija pod nazivom *Vera Erl: prostor i žena* (esej i izbor tekstova Helena Sablić Tomić), a snimljen je i dokumentarni film pod nazivom *Vera Erl: u slavonskom prostoru*. Film je nastao u produkciji Akademije za umjetnost i kulturu u Osijeku, Oksimorona i Klinike kreativnosti, Osijek, 2021. godine.

Kroz pet desetljeća radnog vijeka i s titulom knjižničarke s najdužim radnim stažem u Hrvatskoj, Vera Erl ostavila je dubok i trajan trag u hrvatskom knjižničarstvu. Njezinim odlaskom Hrvatska je izgubila vrsnu knjižničarku i sveučilišnu nastavnicu, dok je Slavonija, a posebice njena Cvelferija, izgubila odanu čuvaricu duhovne baštine.

Kornelija Petr Balog
kpetr@ffos.hr